

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Autor:** Zuzana Štichová
- Vzdělávací oblast:** Umění a kultura – hudební výchova
- Téma:** Bedřich Smetana: Život a dílo
- Ročník:** 9.
- Datum vytvoření:** březen 2012
- Materiál:** VY_32_INOVACE_S2.2_HV.9.16
- Anotace:** Práce s textem – použitelné při seznamování s autorem, stejně tak ve fázi opakování učiva. Přiložený pracovní list možno vypracovat každým žákem individuálně, lze jej vypracovat i v různě velkých skupinách. Práce lze použít i jako kontrolní test znalostí o životě a dílu Bedřicha Smetany.
- Metodické pokyny:** Žáci dostanou text o Bedřichu Smetanovi (strana 1 a 2), ve kterém vyhledají odpovědi na otázky v pracovním listě.
- Zdroje:** *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Bedřich Smetana [online]. c2012 [citováno 13. 09. 2012]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Bed%C5%99ich_Smetana&oldid=10297552>*

Bedřich Smetana

(2. března 1824 Litomyšl – 12. května 1884 Praha)

byl významným českým hudebním skladatelem, dnes známým především cyklem symfonických básní *Má vlast* a operami *Libuše* a *Prodaná nevěsta*. Jeho skladby vznikaly v období romantismu.

Život

Smetana se již od svých 4 let na popud svého otce věnoval hudbě. Učil se hrát na housle a později i na klavír. V šesti letech poprvé vystoupil na veřejnosti s předehrou k Auberově opeře *Němá z Portici* u příležitosti akademie filosofů.

Po absolvování základní školní docházky šel studovat gymnázium v Plzni, ale studiu se moc nevěnoval. V 15-ti letech při návštěvě příbuzných v Novém Městě nad Metují milostně vzplanul ke své o rok starší sestřenci Louise. Se svými rodiči se zúčastnil Jiřinkové slavnosti. Zkomponoval polky *Lousina polka* a *Jiřinková polka*. Po odmaturování odchází za prací do Prahy, kde studuje hudbu u Josefa Proksche, sám se živil jako učitel hudby v rodině hraběte Leopolda Thuna.

Poté roku 1848 zakládá svůj vlastní hudební ústav a roku 1849 se ženil s Kateřinou Kolářovou, s níž má během 5-ti let čtyři dcery: Gabrielu, Bedřišku, Kateřinu a Žofii (která jediná přežila). Právě smrt hudebně nejtalentovanější dcery Bedřišky zasáhla Smetanu na tolik, že na její památku zkomponoval klavírní Trio g moll.

V letech 1856–1861 žije ve švédském Göteborgu, kde komponuje další polky a řídí koncerty klasické hudby. Při návratu do Čech mu v roce 1859 umírá i jeho první žena (zemřela v Drážďanech a jejíž památce Smetana věnoval třetí část kvarteta *Z mého života*). V Čechách pak často pobýval v Obřívství, kde se v roce 1860 oženil podruhé s Barborou („Betty“) Ferdinandovou a ještě se na rok vrátil do Švédska. Poté se marně ucházel o místo ředitele pražské konzervatoře a potýkal se s finančními problémy. S Betty měl dvě dcery: Zdenu a Boženu.

Úspěch mu zajistilo až uvedení opery *Braniboři v Čechách* a *Prodaná nevěsta*, kterou složil v letním sídle v Obřívství. Za *Branibory* v Čechách také získal cenu za nejlepší českou operu. Ale první opravdovou typicky českou operou byla až *Prodaná nevěsta*. Díky tomuto úspěchu se v roce 1866 stal dirigentem orchestru Prozatímního divadla. Operu *Libuše* napsal původně jako korunovační, protože ale ke korunovaci rakouského císaře Františka Josefa I. za českého krále na konci 19. století nedošlo, proto byla poprvé uvedena při slavnostním otevření Národního divadla a poté i při jeho znovuotevření po ničivém požáru 18. listopadu 1883. Na Smetanovo přání je opera uváděna pouze při slavnostních příležitostech.

Po roce 1870 se začal zhoršovat zdravotní stav Bedřicha Smetany. V dobových dokumentech se můžeme dočíst, že ho trápilo „zapálení močového měchýře“, často u něho docházelo ke „krčným katarům“, měl závratě a zvracel. Mikroskopické vyšetření prokázalo, že zánět těžce postihl také ušní kůstky, což vedlo k postupné ztrátě sluchu. Nakonec se dostavily i psychické potíže. To vše spolu s velmi bolestivým a hnisavým zánětem kůže, mylně pokládaným za příznaky jinak nebolestivých luetických vředů, vedlo k všelijakým dohadům o příčinách jeho nemoci. Nakonec zcela ohluchl. Poslední léta svého života strávil Smetana u své dcery Žofie a jejího manžela v myslivně v Jabkenicích u Mladé Boleslavi (žil zde od roku 1875). Ani obtíže a hluchota ho ale nezlomily a komponuje dál opery *Tajemství*, *Hubičku* a *Čertovu stěnu*, oba smyčcové kvartety, klavírní cykly *Sny* a *České tance*, řadu sborových děl, dokončil zde cyklus *Má vlast* a začal nový cyklus symfonických tanců *Pražský karneval*.

Jeho zdravotní stav se prudce zhoršil v roce 1884 a tak musel být 20. dubna 1884 převezen do ústavu pro duševně choré v Praze – Kateřinkách, kde 12. 5. 1884 zemřel. 15. 5. 1884 se konal pohřeb. Jeho rakev byla pokrytá vlajkou, dělnická kapela mu hrála smuteční pochod z *Dalibora*. Pohřben je na vyšehradském hřbitově. Ten den se v Národním divadle hrála *Prodaná nevěsta*. Těžké poslední chvíle skladatelova života popsal Antonín Sova v básni *Smetanovo kvarteto Z mého života*. Na stavbě Národního divadla řekl Bedřich Smetana památnou větu „*V hudbě je život Čechů.*“

V den výročí jeho úmrtí 12. května se v Praze každoročně zahajuje mezinárodní hudební festival *Pražské jaro*, a to vždy jeho cyklem symfonických básní *Má vlast*.

Dílo

opery:

Braniboři v Čechách (1862–1863, premiéra 1866), **Prodaná nevěsta** (1864–1866, premiéra 1866), **Dalibor** (1866–1867, premiéra 1868), **Libuše** (1869–1872, premiéra 1881), **Dvě vdovy** (1873–1874, premiéra 1874), **Hubička** (1875–1876, premiéra 1876), **Tajemství** (1877–1878, premiéra 1878), **Čertova stěna** (1880, premiéra 1882), **Viola** – nedokončená (1872–1884)

písňová tvorba:

Večerní písně - 5 písní na slova V. Hála, **První písně**, **Píseň do tragedie Baron Goertz**

sborová tvorba:

Česká píseň - pro smíšený sbor, orchestr, **Píseň svobody** - pro smíšený sbor, klavír, **Píseň česká** - pro mužský sbor, **Meditabitur** - pro smíšený sbor, varhany, orchestr, **Tři jezdci** - pro mužský sbor, **Odrodilec** I., II., - pro mužský sbor, **Rolnická** - pro mužský sbor, **Naše píseň** - pro mužský sbor, **Slavnostní sbor** - pro mužský sbor, **Píseň na moři** - pro mužský sbor, **Věno** - pro mužský sbor, **Modlitba** - pro mužský sbor, **Heslo** I., II. - pro mužský sbor, **Tři ženské sbory** (Má hvězda, Přiletěly vlaštovičky, Za hory slunce zapadá)

symfonické básně:

- cyklus **Má vlast** - Vyšehrad, Vltava, Šárka, Z českých luhů a hájů, Tábor, Blaník
- cyklus **Švédské písně** - Richard III., Valdštýnův tábor, Haakon Jarl
- **Pražský karneval** - nedokončen celý, jen první dvě části - Introdukce, Polonéza

komorní dílo:

- **Z mého života** - smyčcový kvartet e moll
- **Smyčcový kvartet d moll**
- **Z domoviny** - dua pro housle a klavír
- **Klavírní trio g moll**

klavírní tvorba:

- **Salonní skladby** - 3 Salonní polky, **Koncertní skladby** - Koncertní etuda Na břehu mořském
- **3 Poetické polky**, cyklus **České tance** (4 polky, 10 tanců-Hulán, Obkročák, Cibulička, Sousedská, Medvěd, Dupák,...)
- **Mackbath a čarodějnice**, **Šest preludií**, **Sonáta e moll**, **Ouvertura e moll**, **Rondo C dur**

orchestrální tvorba:

- **Symfonie E dur „Triumfální“** - na témata z Rakouské národní hymny (dnes německé-od J. Haydna)
- **Pochod k slavnosti Shakespearově**
- **Předehra D dur**
- **Slavnostní předehra C dur** - k položení základního kamene Národního divadla
- **Venkovanka**, polka
- **Libušin soud** - hudba k živému obrazu
- **Rybář** - hudba k živému obrazu
- **Fanfáry** do Shakespearova Richarda III.
- **Doktor Faust** - předehra k loutkové hře
- **Oldřich a Božena** - předehra k loutkové hře
- **Menuet B dur**
- **Galopp bajadérek**

TEST PRO ŽÁKY

Vyhledejte v textu odpovědi na otázky ze života a díla B. Smetany:

Jméno:.....třída.....

1. Kdy a kde se Smetana narodil?.....
2. Kdy a kde zemřel?
3. Od kolika let se věnoval hudbě?.....
4. Na jaké nástroje hrál?.....
5. Hudbu studoval u, jako učitel hudby se živil u
6. V kterém roce založil svůj vlastní hudební ústav?
7. V jaké cizí zemi několikrát pobýval?.....
8. Kolikrát byl ženatý?.....Měldětí, z tohosynů
9. Je pravda, že řadu svých děl (např. operu Hubička nebo cyklus Má vlast) napsal už hluchý?.....
10. Kolik napsal dokončených oper?.....
11. V kterém roce měla premiéru Prodaná nevěsta?.....
12. Kolik částí má cyklus Má vlast?.....
13. Do jakého cyklu tanců patří Hulán, Cibulíčka a Medvěd?.....
14. Který mezinárodní festival se zahajuje cyklem Má vlast?
15. Která opera se hrála při otevření Národního divadla v Praze?.....
16. Kde vyslovil větu „V hudbě je život Čechů“ ?.....
17. Jak se jmenuje 5 písní na slova V. Hálka?.....
18. Jak se jmenovaly jeho manželky?.....
19. U které dcery a kde trávil zbytek života do dubna 1884?.....
20. Kterou jeho skladbu jsme poslouchali v minulé hodině?.....

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ:

Vyhledejte v textu odpovědi na otázky ze života a díla B. Smetany:

1. Kdy a kde se Smetana narodil? **2. března 1824 Litomyšl**
2. Kdy a kde zemřel? **12. května 1884 Praha**
3. Od kolika let se věnoval hudbě? **od 4 let**
4. Na jaké nástroje hrál? **housle, klavír**
5. Hudbu studoval u **Josefa Proksche**, jako učitel hudby se živil u **hraběte Leopolda Thuna**.
6. V kterém roce založil svůj vlastní hudební ústav? **1848**
7. V jaké cizí zemi několikrát pobýval? **Švédsko**
8. Kolikrát byl ženatý? **Dvakrát** Měl **6** dětí, z toho **0** synů
9. Je pravda, že řadu svých děl (např. operu Hubička nebo cyklus Má vlast) napsal už hluchý? **Ano**
10. Kolik napsal dokončených oper? **8**
11. V kterém roce měla premiéru Prodaná nevěsta? **1866**
12. Kolik částí má cyklus Má vlast? **6**
13. Do jakého cyklu tanců patří Hulán, Cibulíčka a Medvěd? **České tance**
14. Který mezinárodní festival se zahajuje cyklem Má vlast? **Pražské jaro**
15. Která opera se hrála při otevření Národního divadla v Praze? **Libuše**
16. Kde vyslovil větu „V hudbě je život Čechů“ ? **Bedřich Smetana**
17. Jak se jmenuje 5 písní na slova V. Hálka? **Večerní písně**
18. Jak se jmenovaly jeho manželky? **Kateřina Kolářová a Barbory Betty Ferdinandová**
19. U které dcery a kde trávil zbytek života do dubna 1884? **u Žofie v myslivně v Jabkenicích u Mladé Boleslavi**
20. Kterou jeho skladbu jsme poslouchali v minulé hodině?.....